ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੰਤ ਸਿੰਘ

ਪੰਥ ਰਤਨ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਚਰਜ ਜਨਕ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨ ਦੀ ਤੇ ਗਣਨਾ ਕਰਨੀ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਿਆਣੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਹੀ ਐਨੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮਝ ਚੱਕਰ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੇ ਉੱਗਣ ਵਾਲੀ ਵਨਸਪਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ ਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨੁਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖ ਲਉ, ਭਾਵੇਂ ਅੰਗ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਹਾਂਦਰੇ, ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ, ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਅਸੂਲਾਂ ਤੇ ਚੱਲਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭਿ ਸਾਚੈ ਇਕੁ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ।
ਕੋਈ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ ਉਪਾਇਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਢੁਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡਕੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵਿਸਮਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਨਾਮਧਾਰੀ ਪੰਥ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿੱਦਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਸਭਨੇ ਪੜ੍ਹੇ , ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਕਿ ਬਪੈਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਹੀ

ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਘੀ ਹਸਤੀ ਸੀ ਪੰਥ ਰਤਨ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਿੱਲੀ।

ਸੂਬਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਨ ੧੮੯੫ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦਇਆਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹੁਕਮੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਪਿੰਡ ਗੋਂਟਲਾ ਵਾਲੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਚਾਰ ਭਰਾ ਤੇ ਇਕ ਭੈਣ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਸਨ। ਘਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਹੁਤ ਧਾਰਮਕ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਸੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਤੀਕਰ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਰਹਿ ਗਈ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਹਾਤ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ।

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸੁਭਾ ਸਨ ਹੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਅਸਰ ਸੂਬਾ ਜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਬਾਬਾ ਝੰਡਾ ਸਿਘੰ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਆਪ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲ੍ਹੀਲਾਵਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਇਸ ਨਿਤ ਕਰਮ ਕਾਰਨ ਸੂਬਾ ਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਲਗਣੀ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਉਠਕੇ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਜ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਤਨੇ ਮ ਬਣਾਇਆ। ਇਕੋ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲੇ ਉਠਨ ਵਿਚ ਢਿੱਲ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਗਵੇਂ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਬਲਕ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪ ਹਲੂਣਿਆ ਕਿ ਉ ੱਠ ਪਾਠ ਕਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਝੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨੇਮ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਆਟਾ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਘਿਓ, ਲੂਣ ਆਦਿ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਬਾਲਕ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਏਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਵਟਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਥੀਂ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਛੱਤਾਂ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ। ਸੰਤ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦੇ।

ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਇਕ ਸਾਥੀ ਨਥਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਤੇ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਏਮਨਾਬਾਦ ਜਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸਾਲ ਇਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਨਥਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨੇ ਭਜਨ ਪੁਛਿਆ ਹੈ ਕਿਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਸਾਲ ਇਕੱਠੇ ਰੋੜੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਭਜਨ ਪੁਛਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਭਜਨ ਪੁਛਣ ਉਪਰੰਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲ ਕੇ ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਭੌਰੇ ਹੀ ਬਣ ਗਏ।

ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਤਿਕਾਰ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਵੀ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਹੋਰ ਬਹੁਤਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲ਼ੀਲਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਸੰਤਾਂ ਚਵਿਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਗਏ।

ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਜਿਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਚਵਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਪਲਟਾ ਖਾਧਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਨਮਾਂ ਦੀਆਂ ਉਪਲਬਧੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾ

ਦਿਤਾ ਬਿਲ ਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੈ ਝਿਊਰ ਕੋਲੋਂ ਗੀਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਜਮਾਤਾਂ ਹੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਗਿਆਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਡੇ ਤੋਂ ਵਡੇ ਮਾਹਿਰ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਮੋਟਰਾਂ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਇੰਜਨਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੰਪਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮੋਟਰ ਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਵਲਾਇਤੀ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਰੱਮਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਦੇਸੀ ਪੁਰਜ਼ੇ ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਫਿਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਸਤਰੀ ਜੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਾਰ ਚਲਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕਦੇ ਪਰ ਉ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਵੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਾਗ ਗਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕਦੇ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਰਾਗ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵੀ ਬਣਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗਰਾਮਾਫੋਨ ਦੇ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਵੱਡੇ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਅਜੇਹੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਢੰਡ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਲ ਅਤੇ ਘਿਓ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇੰਜਨਾਂ ਅਤੇ ਪੰਪਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਵੀ ਮਿਸਤਰੀ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੀ। ਟਿੱਬਿਆਂ ਤੇ ਪੰਪ ਲਾਉਣੇ ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਮਿਸਤਰੀ ਜੀ ਦੇ ਪਰੀਸ਼ਰਮ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ। ਗਲ ਕੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਤਕਨੀਕੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਉਥੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ, ਹੀ ਬਣਾਉਣੇ ਹੋਣ, ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕੰਮ ਮਿਸਤਰੀ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੰਨ ੧੯੫੩ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੁੱਲੂ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸ. ਬਚਨ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਕੇ ਐਸ. ਡੀ. ਓ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ। ਸੰਤ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਾਂਗਰੀ ਨੇ ਮਿਸਰਤੀ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ''ਬੀਬੀ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸੀਏ ਉਹ ਤੇ ਨਿਰਾ ਬਾਬਾ ਵਿਸ਼ਕਰਮਾ ਜੀ ਹਨੇ । ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹੀ ਕਰਦੇ ਸਨ''। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਵੀ ਛਡਕੇ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰਤਦੇ। ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਨ, ਮਨ ਤੇ ਧਨ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਤ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਵਿੰਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦੇਹ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੇਹ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਾ ਅੱਗ ਜਾਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਲ ਡੋਬ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਤੇ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਰ ਲੋੜ ਦਾ ਉਹ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਨ ਉਪਰੰਤ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗਲ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸੰਤ ਚਵਿੰਡੇ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਕਉਣ ਫੜੇਗਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨੀ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਂਹ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ।

ਹੁਣ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੇ ਚਲਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਵੀ ਪੰਥਕ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਥਕ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪੂਰਨ ਸਮਰਪਨ ਕਾਰਨ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਨ ੧੯੮੬ ਦੇ ਹੋਲੇ ਮਹੱਲੇ ਸਮੇਂ ਪੰਥ ਰਤਨ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਸੰਨ ੧੯੬੨ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਬਚਨ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਰ ਰਾਹੀਂ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਚਲ ਪਏ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੁਜਰਮਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੱਡੀ ਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹਥ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਗੁਜਰਮਲ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਸੂਬਾ ਜੀ ਬਲਕੁਲ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋ ਗਏ। ੧੯੮੨ ਵਿਚ ਫਿਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅੰਦਰ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਪਥਰੀਆਂ ਸਨ। ਸਿਹਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਘਰ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਤੇ, ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਣਾ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋ ਗਏ।

ਫੇਰ ਬੁਖ਼ਾਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਗ ਗਿਆ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ੯੯ ਬੁਖ਼ਾਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇ। ਰੋਜ਼ ਉਹਨਾਂ ਸਨ ਵਟੀਆਂ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਖਾਣੀਆਂ ਪਰ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਏ। ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਨਾਲੀ ਜਾਣ ਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੱਸੋ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਅਰਜ਼ ਕਰਨੀ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਵੇਲੇ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੁਖ਼ਾਰ ਇਕਖੰਡ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਦੇ ਕੇ ਲਾਹਿਆ ਸੀ ਮੇਰਾ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲਾਹੋ। ਸ੍ਰੀ ਭੈਣੀ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਧਨਵਟੀਆਂ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਖਾਇਆ ਕਰਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਯਾ ਦੋ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹੀ ਦਵਾਈ ਖਾਧੀ ਜੋ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਗ ਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਸ਼ਰਧਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ।

ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤਕ ਉਹਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਛੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਜਾਵੇਤਾਂ ਕੰਮ ਦੀ ਗਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਯਾਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਈ ਬਚਨ ਸੁਣਾਓ ਯਾ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੁਣੋ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਤੇ ਸੰਤ ਚਵਿਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੇ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬਚਨ ਹੋਣੇ। ਅਖ਼ੀਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਿ. ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ।

ਪੰਥ ਰਤਨ ਸੂਬਾ ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਨਿਭਾਈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਯਤਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਿਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ ਬੰਦੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਤੋੜਨ ਜਿਨਾ ਪਾਪ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ

ਵਿਛੜੇ ਯਾ ਛੇਕੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਜਿੰਨਾ ਪੁੰਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸੂਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਪੂਰਾ ਅਮਲ ਕੀਤਾ।

ਆਖ਼ਰੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਤਬੀਅਤ ਕੁਝ ਦਿਨ ਢਿਲੀ ਰਹੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਪਰ ਸੁਰਤ ਕਰਕੇ ਚੇਤੰਨ ਸਨ। ਬੇਅੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ''ਉਠੋ ਸੰਤ ਚਵਿਡੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰੀਏ'' ਬਸ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਕਿ ਸੂਬਾ ਜੀ ਅੰਤ ਦੇ ਸਵਾਸ ਲਏ ਅਤੇ ੨੦-੦੬-੧੯੯੯ ਨੂੰ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਬਰਾਜੇ।

ਸੇਵਕ ਦੀ ਓੜਕਿ ਨਿਬਹੀ ਪ੍ਰੀਤਿ।
ਜੀਵਤ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵਿਓ ਅਪਨਾ ਚਲੇ ਰਾਖਿਓ ਚੀਤਿ।